

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Вченою радою Білоцерківського
інституту неперервної професійної
освіти**

«26» листопада 2024 року протокол № 8

**Введено в дію наказом директорки
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти
від «27» листопада 2024 року № 01-01/37А-О.Д.
Директорка Вікторія СИДОРЕНКО**

**ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ ЗАСАДИ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

(шифр за ОПП – ВК.3 – дисципліна професійної підготовки, вибіркова)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма: «Педагогіка вищої школи»

Біла Церква 2024

Робоча програма навчальної дисципліни **«Філософсько-освітні засади Нової української школи»** складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Автор-укладач робочої програми:

Сидоренко Вікторія Вікторівна, докторка педагогічних наук,
професорка

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 12 від 05 листопада 2024 р.)

Рекомендовано на засіданні Ради із забезпечення якості освітньої
діяльності та якості вищої освіти
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 4 від 22 листопада 2024)

Затверджено Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 8 від 26 листопада 2024 р.)

© Сидоренко В.В., 2024 рік

© БІНПО ДЗВО «УМО», 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
		заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова
		Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки Освітньо-професійна програма: Педагогіка вищої школи	2
		Семестр
		1
		Лекції
		8
		Практичні заняття
		10
		Самостійна робота
		102
		Індивідуальне завдання
		науково-дослідне
		Вид контролю – екзамен
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить – 15 % : 85 %.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Суспільство знань (від англ. *knowledge society*), виробничими ресурсами якого є знання, інтелект, компетентності, ціннісні орієнтири, бачить педагога нової формації компетентним, умотивованим, кваліфікованим, який має академічну свободу й розвивається професійно впродовж життя, самостійно й творчо здобуває інформацію, організовує дитиноцентрований освітній процес із максимальним наближенням навчання і виховання конкретної дитини до її сенситивних періодів розвитку, сутності, здібностей, можливостей, потреб, запитів, настанов і життєвих планів.

За реалізації Концепції «Нова українська школа» освітянська спільнота отримала творчі модернізаційні виклики, за яких видозмінюється соціальна й професійна місія педагога в контексті європейського професіоналізму із

збереженням кращих ментальних українських характеристик. Функція педагога Нової української школи полягає в його вмінні організувати **компетентнісне навчання** (не знання заради знань, а вміння їх застосовувати в реальному житті, не що ти знаєш – а як ти цим умієш користуватися), забезпечити інтегрованість змісту (внутрішньопредметної і міжпредметної) на основі ключових компетентностей тощо.

У системі Нової української школи професійний розвиток педагога передбачає його саморозвиток і самореалізацію впродовж усього життя як актуальних соціально-культурних пріоритетів та смислів. Таке соціальне замовлення **актуалізує необхідність підготовки фахівців**, які відповідають викликам суспільства знань, здатних до неперервного інтелектуального, культурного і духовного розвитку впродовж життя шляхом формальної і неформальної освіти, орієнтовані на збереження, примноження та передачу гуманістичних суспільних цінностей, засвоєння нових професійних ролей і функцій, адаптовані до умов стрімкозмінного суспільства.

Педагог Нової української школи отримує право вибору місця і способу професійного розвитку, причому результати навчання та компетентності, необхідні для присудження освітніх та/або присвоєння професійних кваліфікацій, можуть досягатися та здобуватися в системі формальної, неформальної та інформальної освіти. Збільшено кількість альтернативних моделей професійного розвитку педагога, які стануть ключовою умовою впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Актуальність дисципліни визначається цивілізаційно-історичними й освітніми викликами ХХІ століття, зростаючою роллю людиноцентрованої освіти та необхідністю забезпечити її випереджувальне значення, необхідністю підготовки педагога нової формації, що перебуває в авангарді суспільних та освітніх перетворень, умотивований, компетентний, який виконує в освітньому процесі ролі наставника, коуча, фасилітатора і тьютора, має академічну свободу, володіє навичками випереджувального проектного менеджменту (планування й організації навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання та ін.), самостійно й творчо здобуває інформацію, організовує дитиноцентрований процес, трансформуючи методи, прийоми і технології навчання залежно від запитів і потреб замовників освітніх послуг, формуючи бачення на сучасний світ та місце в ньому.

Мета навчальної дисципліни «Філософсько-освітні засади Нової української школи»: розвивати професійну компетентність студентів для реалізації стратегічних завдань Концепції «Нова українська школа» відповідно до основних напрямів державної політики в галузі освіти, запитів суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг, сприяти безперервному професійному розвитку здобувачів освіти в умовах соціальних трансформацій.

Завдання дисципліни:

- набувати знання із теоретико-методологічних, правових, управлінських, філософських та інших питань забезпечення ефективної професійної діяльності педагога в умовах Нової української школи;
- отримувати додаткові і вдосконалювати наявні знання і вміння з основних напрямів професійної діяльності педагога в умовах Нової української школи;
- активізувати самостійну діяльність, розвивати мотивацію до безперервного професійного розвитку в умовах формальної і неформальної освіти;
- усвідомлювати ключові компетентності Нової української школи, їх кількісно-компонентний склад, змістове наповнення, необхідні знання, уміння, навички та відношення, що розкривають ту чи іншу компетентність;
- формувати розуміння особливостей викладання і навчання в системі Нової української школи;
- формувати вміння організовувати освітній процес на засадах компетентнісного підходу (прогнозування, проєктування, оцінювання тощо);
- розробляти та реалізувати сучасні програми навчання школярів із використанням різноманітних методів, форм і технологій;
- здійснювати варіативну систему контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів;
- формувати цінності, диспозиції, ставлення: *морально-етичні* (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей); *соціально-політичні* (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність); *дитиноцентризм*; *готовність до змін*;
- *рефлексія власної професійної діяльності.*

Завданням навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти ряду компетентностей зазначених нижче:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК2. Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки.

СК4. Здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті.

СК7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти такими результатами навчання:

РН1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

РН11. Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЦІНІСНІ ОРІЄНТИРИ, ОСВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Тема 1. Нова українська школа як імператив на цивілізаційні й освітні виклики ХХІ століття

Концепція «виклик-відгук» Арнольда Джозефа Тойнбі як зовнішній і зовнішній стимули розвитку цивілізації. Запити на зміни в освіті ХХІ століття, детерміновані суспільними й освітніми трансформаціями. Розбудова Нової української школи як довготермінова реформа, що супроводжується суттєвими змінами всіх складників освіти.

Концепція Нової української школи, її мета і головні компоненти. Дорожня карта Нової української школи.

Тема 2. Ключові компетентності, уміння і результати навчання в контексті Нової української школи

Вимоги до особистісних та професійних якостей педагога у умовах впровадження концепції Нової української школи. Випускник Нової української школи. Модель компетентнісного підходу в освітньому процесі Нової української школи. Загальноосвітні орієнтири Нової української школи. Компетентнісний зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві і житті. Інтегративний підхід у навчанні як основна новація Нової української школи в структуруванні змісту.

«Канва» розвитку учня. Наскрізнi вміння та ключові компетентності. Педагогіка партнерства. Розподілене лідерство.

Принципи соціального партнерства. Умотивований учитель.

Орієнтація на учня. Виховання на цінностях.

Структура Нової української школи. Початкова освіта. Перший, адаптаційно-ігровий цикл. Другий, основний цикл. Базова середня освіта.

Перший, адаптаційний цикл. Другий, базове предметне навчання. Профільна середня освіта. Автономія школи.

Фінансування Нової української школи. Принцип «гроші ходять за дитиною».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тема 3. Особливості організації ефективного і безпечного освітнього середовища в Новій українській школі

Особистісно-орієнтована модель освіти. Інтегративний підхід у навчанні. Горизонтальні і вертикальні міжпредметні зв'язки. Вертикальний тематизм. Шляхи та етапи реалізації міжпредметної інтеграції.

Моделювання освітньої діяльності в умовах НУШ.

Інклюзивне навчання. Умови для забезпечення прав і можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

Тема 4. Державний стандарт базової середньої освіти. Ієрархія програм: типова – модельна – робоча навчальна

Взаємозв'язки похідних документів: модельна навчальна програма – базовий навчальний план – типовий навчальний план – робочий навчальний план. Освітні галузі Державного стандарту.

Навчальна програма з предмета: особливості розроблення.

Навчально-методичне забезпечення предмета: сутність, практичні аспекти розроблення.

Особливості типових модельних навчальних програм.

Оцінювання, орієнтоване на дитину. Варіативність систем контролю й оцінювання

4. Структура навчальної дисципліни

№	НАЗВА МОДУЛЯ/ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН			
		ЛК	ПР	СРС	УСЬОГО
1	2	3	4	5	6
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	4	4	42	50
1.	Тема 1. Нова українська школа як імператив на цивілізаційні й освітні виклики XXI століття	2	2	20	24
2.	Тема 2. Ключові компетентності, уміння і результати навчання в контексті Нової української школи	2	2	20	24
3.	Підсумковий модульний контроль 1	-	-	2	2

	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	4	6	60	70
4.	Тема 3. Особливості організації ефективного і безпечного освітнього середовища в Новій українській школі	2	2	20	24
5.	Тема 4. Державний стандарт базової середньої освіти. Ієрархія програм: типова – модельна – робоча навчальна програма	2	4	20	26
6.	ІНДЗ	-	-	18	18
7.	Підсумковий модульний контроль 2	-	-	2	2
	РАЗОМ:	8	10	102	120

5. Теми лекцій

ТЕМА ЛЕКЦІЇ	ПЛАН ЛЕКЦІЇ
1	2
Тема 1. Нова українська школа як імператив на цивілізаційні й освітні виклики XXI століття	Концепція «виклик-відгук» Арнольда Джозефа Тойнбі як зовнішній і зовнішній стимули розвитку цивілізації. Запити на зміни в освіті XXI століття, детерміновані суспільними й освітніми трансформаціями. Розбудова Нової української школи як довготермінова реформа, що супроводжується суттєвими змінами всіх складників освіти. Концепція Нової української школи, її мета і головні компоненти. Дорожня карта Нової української школи.
Тема 2. Ключові компетентності, уміння і результати навчання в контексті Нової української школи	Вимоги до особистісних та професійних якостей педагога у умовах упровадження концепції Нової української школи. Випускник Нової української школи. Модель компетентнісного підходу в освітньому процесі Нової української школи. Загальноосвітні орієнтири Нової української школи. Компетентнісний зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві і житті. «Канва» розвитку учня. Наскрізні вміння та ключові компетентності. Педагогіка партнерства. Розподілене лідерство. Принципи соціального партнерства. Умотивований учитель. Структура Нової української школи. Фінансування Нової української школи. Принцип «гроші ходять за дитиною».
Тема 3. Особливості організації ефективного і безпечного освітнього середовища в Новій українській школі	Особистісно-орієнтована модель освіти. Інтегративний підхід у навчанні. Горизонтальні і вертикальні міжпредметні зв'язки. Вертикальний тематизм. Шляхи та етапи реалізації міжпредметної інтеграції.

	Моделювання освітньої діяльності в умовах НУШ. Інклюзивне навчання. Умови для забезпечення прав і можливостей осіб із особливими освітніми потребами.
Тема 4. Державний стандарт базової середньої освіти. Ієрархія програм: типова – модельна – робоча навчальна програма	Взаємозв'язки похідних документів: модельна навчальна програма – базовий навчальний план – типовий навчальний план – робочий навчальний план. Освітні галузі Державного стандарту. Навчальна програма з предмета: особливості розроблення. Навчально-методичне забезпечення предмета: сутність, практичні аспекти розроблення. Особливості типових модельних навчальних програм. Оцінювання, орієнтоване на дитину. Варіативність систем контролю й оцінювання

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять

Тема 1. Характеристика концепції НУШ – джерело ідей моделей сучасної освіти.

Тема 2. Компетентнісний підхід як нова освітня парадигма.

Тема 3. Творчість - передумова і результат успішності моделі сучасної освіти.

Тема 4. Інноваційна модель початкової освіти як педагогічне явище.

Тема 5. Державний стандарт базової середньої освіти як базова інновація. Особливості типових навчальних програм.

Тема 6. Сучасна модель освіти в умовах Концепції НУШ: успішна реалізація ідей інклюзії.

7. Самостійна робота

Самостійна робота з дисципліни полягає у виконанні здобувачами вищої освіти індивідуального науково-дослідного завдання і опрацювання тем винесених на самостійне вивчення. Результати опанування відповідним матеріалом перевіряються під час усного опитування, модульного (письмове завдання) і підсумкового (залік) контролю знань.

Розподіл годин самостійної роботи:

ВИД ДІЯЛЬНОСТІ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
Виконання ІНДЗ	18
Вивчення тем винесених на самостійне опрацювання	80
РАЗОМ:	98
ВСЬОГО ГОДИН ВИДІЛЕНИХ НА СР	102

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача вищої освіти науково-дослідного характеру, яке використовується при вивченні програмного матеріалу навчальної дисципліни і є її окремим заліковим модулем. ІНДЗ сприяє поглибленому вивченню магістрантом теоретичного та практичного матеріалу, формуванню вмінь використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. ІНДЗ передбачає підготовку презентації на одну з тем за вибором магістранта.

Теми ІНДЗ

1. Автономія педагога НУШ у розробленні змісту предмета.
2. Особливості структурування навчальних елементів.
3. Навчальна програма з предмета: особливості розроблення.
4. Навчально-методичне забезпечення предмета: сутність, практичні аспекти розроблення.
5. Сутність понять «освітні технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання».
6. Культура освоєння педагогічних технологій.
7. Проаналізуйте документи міжнародних організацій («Вчителі для шкіл майбутнього», «Залучення, розвиток і збереження ефективних учителів» та ін.) і доведіть, що лише творчий педагог здатен ініціювати ефективну модель початкової освіти.
8. На основі аналізу досвіду Ново-печерської школи «Освіторія» (м. Київ), схарактеризуйте специфіку моделі освіти в ній.
9. Розробіть структурно-логічну схему підтримки освітніх моделей проектами Українського фонду соціальних інвестицій.

ПРАКТИЧНІ ІНДЗ

Завдання 1. «Камо грядеши», або куди йдемо¹.

Ознайомтесь із відеозаписом методологічного семінару з онлайн-трансляцією «Філософсько-освітні засади Нової української школи», презентаційними матеріалами тренерів Нової української школи, розміщених

¹ «*Quo vadis*» (дослівно з лат. *куди йдеш*) — історичний роман польського письменника Генрика Сенкевича. У деяких українських перекладах називається «*Quo vadis*» та «*Куди йдеш, Господи*», в екранізаціях «*Камо грядеши*».

у Віртуальній кафедрі андрагогіки ЦППО (Режим доступу: <https://ppo.mk.ua>. Рубрика_Професійний розвиток педагога Нової української школи).

Визначте основні концептуальні засади Нової української школи, зокрема змістові, ціннісно-світоглядні, технологічні. Виділіть завдання, які, на Вашу думку, стоять перед суспільством – педагогами – учнями – батьками в системі Нової української школи.

Завдання 2. «Державний стандарт як базова інновація».

Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти є **базовою інновацією**, оскільки виконує на сьогодні функцію інструмента модернізації освіти. Забезпечує створення єдиного освітнього простору; посилює регламентувальну роль школи в системі неперервної освіти; забезпечує еквівалентність здобуття загальної середньої освіти у різних формах; приводить зміст шкільної освіти у відповідність із потребами і викликами часу, завданнями розвитку країни; створює умови для гармонійного розвитку особистості впродовж життя тощо.

Користуючись матеріалами спецкурсу, діючою нормативно-правовою базою Нової української школи визначте ключові компетентності освітньої галузі, задання якої Ви зреалізовуєте в професійній діяльності (чи супроводжуєте як методист). Порівняйте базові ідеї, позиції, положення, підходи в Державних стандартах, компетентності, їх кількісно-компонентний склад, змістове наповнення відповідно до мети і завдань освітньої галузі, необхідні знання, уміння, навички, ціннісні орієнтири, що розкривають ту чи іншу компетентність в її межах. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Державний стандарт як базова інновація Нової української школи

Освітня галузь «_____» Держстандарту

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «_____»	Державний стандарт (2004 р.)	Державний стандарт (2011 р.)	Новий Державний стандарт
Мета освітньої галузі «_____»			
Структурні компоненти освітньої галузі			
Змістові лінії компонентів освітньої галузі			
Освітні підходи			
Перелік знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтирів			
Зміни в професійній діяльності педагога: • функція сприяння навчанню учнів (створення умов для прояву самостійності, творчості, відповідальності учня в освітньому процесі та формування в нього			

мотивації до навчання впродовж життя);			
• функція проектування (проектування спільно з учнем індивідуального освітнього маршруту); • управлінська функція (координація діяльності суб'єктів освітнього процесу).			
ВИСНОВКИ			

Завдання 3. «Накладіть титри на відеоролик «Уміння вчитися і вчити по-новому».

Перегляньте один із можливих варіантів організації «Ранкових зустрічей» Визначте, які інноваційні ролі, функції виконує педагог, зустрічаючи дітей перед уроком. Яких основних ідей дитиноцентризму дотримується у своїй професійній діяльності? Накладіть титри на відеоролик чи його окремі складники. Прокоментуйте власне бачення ситуації, можливі небезпеки і ризики. Наведіть приклади із свого професійного досвіду або перспективного педагогічного досвіду колег (тренерів, координаторів Нової української школи).

Завдання 4. «Самоменеджмент освітніх інновацій».

Проаналізуйте, які освітні підходи і технології Ви використовуєте в освітньому процесі відповідно до пріоритетних завдань Концепції «Нова українська школа». Які напрями науково-методичного менеджменту зреалізуються на рівні закладу освіти?

Таблиця 2

Самоменеджмент освітніх інновацій

№	Освітні інновації (підходи, технології, методи, прийому) в освітньому процесі Нової української школи	Науково-педагогічні працівники, методисти, тренери, які здійснюють науково-методичний супровід впровадження інновацій
1		
2.		
3.		
4.		

Завдання 5. «Модельна навчальна програма: від планування до результату». Прочитайте очікувані результати учіння з мовно-літературної та математичної освітньої галузі (тема тижня «Мої улюблені книжки» Модельної навчальної програми (двадцять перший тиждень навчання). Ознайомтеся із темами/проблемами кожного дня цього тижня (при потребі можна внести корекцію у формулюванні тем/проблем). Сформулюйте очікувані результати учіння з інших освітніх галузей і запишіть їх. Змодельуйте фрагмент модельної навчальної програми із використанням інтегрованого підходу за зразком із проведенням пропонуванних дослідів та експериментів, відвідуванням бібліотек, книгарень, майстерень із ремонту книжок, зустрічами з

письменниками, запрошенням гостей для читання книжок тощо. Обґрунтуйте, які можливості надає педагогу Нової української школи такий формат моделювання освітнього процесу, дітям, батькам.

Таблиця 3

Моделюємо навчальну програму

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Природнича	Я пізнаю природу Я у природі Я у рукотворному світі
Технологічна	Моя технічна творчість і техніка Я у світі технологій Я у світі ремесел
Соціальна і здоров'язбережна	Безпека Здоров'я Добробут
Громадянська та історична	Я – людина Я – серед людей Моя культурна спадщина Моя шкільна та місцева громади
Мистецька	Пізнання, інтерпретація мистецтва Практична художньо-творча діяльність
Інформатична	

Для більш детального ознайомлення пропонуємо: *Навчально-методичні матеріали до Модельної навчальної програми для першого класу / За ред. Г. Воробець, А. Ткаченко, О. Романюк, О. Банах, Л. Гуменюк, М. Товкало. Львів: Центр освітньої політики, 2018.*

Завдання 6 «Дитинство в культурі». Американський психоісторик Ллойд Демоз² головною проблемою виховання вважав ставлення батьків до дітей, а провідною силою історії – психогенні зміни в особистості, що відбуваються внаслідок взаємодії поколінь батьків і дітей. З цього погляду він описав шість послідовних періодів трансформації ставлення людства до дитинства:

Від давніх часів до IV ст. – «інфантицидний» стиль, для якого характерне насильство над дитиною.

IV – XIII ст. – «покидаючий» стиль, для якого було характерне запровадження виховання дітей у чужих сім'ях, монастирях. У сім'ях побутувала холодна, сувора атмосфера.

XIV – XVII ст. – «амбівалентний» стиль, який поєднував увагу до дітей і впливи, спрямовані на подолання “злої” сутності волі, на заперечення самостійного духовного життя дитини.

XVIII ст. – «нав'язливий» стиль, особливістю якого був суворий контроль дорослих над поведінкою та внутрішнім світом дитини.

XIX – середина XX ст. – «соціалізуючий» стиль, що ознаменував зародження інтересу до внутрішнього світу дитини, створення умов для підготовки дітей до самостійного життя.

² Демоз Л. *Психоистория* / Л. Демоз. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. - 512 с.

Друга половина ХХ ст. – «допомагаючий» стиль, якому властиве прагнення батьків до емоційного контакту з дітьми, увага до їхнього індивідуального розвитку.

Проілюструйте творами художньої літератури, живопису, музики, архітектури запропоновану класифікацію:

Періоди трансформації ставлення людства до дитинства (за Ллойд Демоз)	Дитинство в культурі			
	Література	Живопис	Музика	Архітектура

КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. На основі аналізу теоретичної літератури і власного досвіду розкрити сутність взаємовідносин вчитель-учень-батьки: напишіть есе на основі аналізу теоретичної літератури та власного досвіду, де буде розкрита сутність взаємовідносин вчитель-учень-батьки.

2. Скласти модель взаємодії вчитель-учень-батьки: показати схематично модель взаємодії вчитель-учень-батьки (блок-схема, інтелект-карти абощо).

3. Розкрити теоретичні засади педагогіки партнерства.

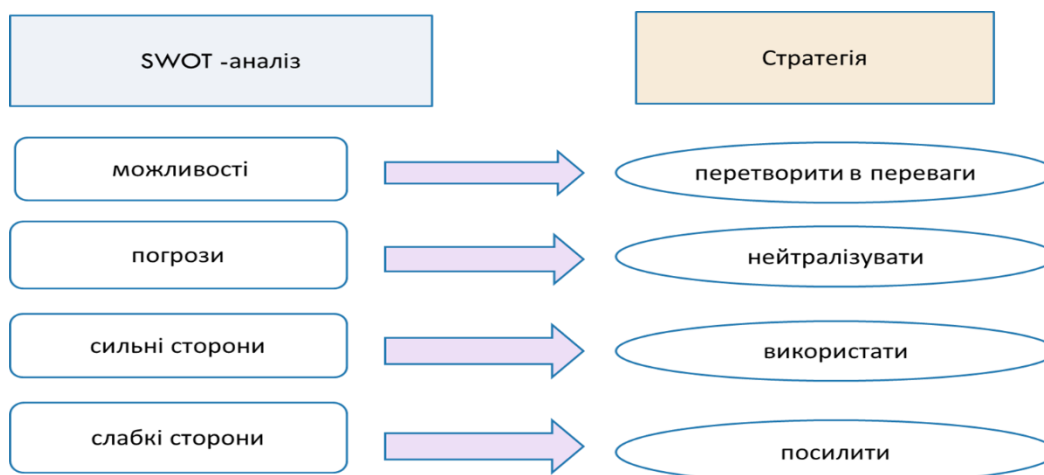
4. Визначити нові ролі педагога.

5. Провести SWOT-аналіз особистості – педагога НУШ. Заповнити таблицю.

Сильні сторони (Strengths) – Чим ви пишаєтесь у своїй професійній діяльності? – За що саме вас цінують учні, батьки, колектив? – Які відзнаки, подяки ви маєте від керівництва? – Що ви робите краще за інших педагогів? – Які унікальні розробки, методики ви використовуєте у професійній діяльності, а інші- ні? – Які ваші сильні сторони відзначають колеги або педагоги інших закладів? – Які сучасні засоби комунікації ви використовуєте, а інші-ні? – Яка ваша унікальність як педагога Нової української школи?	Слабкі сторони (Weaknesses) – Які професійні знання, уміння, навички мені потрібно покращити? – Які особисті якості заважають вашій професійній діяльності? – Чого ви найбільше боїтесь особисто і професійно? – Які фактори впливають на невдачі у вашому професійній діяльності? – Чи схильні ви до конфліктів у колективі? – Які слабкі сторони можуть побачити ваші колеги, учні, батьки? – Що може вплинути на втрату вашого авторитету серед колег, батьків, учнів? – Якими сучасними навичками, технологіями володіють колеги, а ви- ні?
Можливості (Opportunities) – Які можливості професійного розвитку ви бачите?	Погрози (Threats) – З якими перешкодами ви стикаєтесь у професійній діяльності?

– Які цікаві тенденції розвитку освітнього ринку ви помічаєте? – Що ви можете зробити, щоб посилити свої сильні сторони? – Які у вас є професійні можливості для того, щоб довести свою компетентність колегам, учням, батькам, керівництву?	– Чи працюєте ви над осучасненням педагогічних технологій, методів навчання? – Чи існує загроза вашій професійній діяльності? – Що перешкоджає вашому просуванню на роботі? – Хто ваші прямі конкуренти на роботі?
--	---

6. На основі проведеного SWOT-аналіз особистості - педагога НУШ розробіть стратегію власного розвитку за схемою:

7. Розкрити, у чому полягає сутність педагогіки партнерства.
8. Навести приклади формального і неформального спілкування.
9. Навести приклади залучення батьків до освітнього процесу.
10. Інклюзивна освіта – основні принципи. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Індекс інклюзії.
11. Чим відрізняються поняття «інтеграція» та «інклюзія»?
12. Особливості організації освітнього середовища: середовище, що належить дітям.

Комплексна анкета

«Використання інноваційних освітніх технологій у професійно-педагогічній діяльності»

(відповідь позначте + або обведіть)

1. Використання інноваційних освітніх технологій, на Ваш погляд, зумовлене:

- А) педагогічною модою;
- Б) вимогами керівництва навчального закладу;
- В) конкурентоспроможністю педагога на ринку праці;
- Г) викликами суспільства й освіти;
- Г) зовнішнім незалежним оцінюванням;
- Д) інше _____

2. Вибір інноваційної технології – це:

- А) ініціатива самого педагога, вияв його методичної креативності;
- Б) рішення методичного об'єднання;
- В) рішення адміністрації закладу;
- Г) запорука модернізації освітнього процесу;
- Г) забезпечення результативності і якості освітнього процесу;
- Д) інше _____

3. Освітня технологія, на Вашу думку, має відповідати таким критеріям:

- А) концептуальність і системність дидактичних засобів;
- Б) опора на інформаційно-комунікаційні технології;
- В) гарантована результативність освітнього процесу, позитивні зміни в розвитку учнів, адекватні поставленим цілям;
- Г) посилення діагностичних функцій;
- Г) очікуваний результат не випадковий, а гарантований, заздалегідь спроектований;
- Д) інше _____

4. Інтерактивний урок – це форма навчання, за якої:

- А) гнучко й варіативно використовуються різноманітні прийоми, методи навчання, не характерні для традиційного уроку;
- Б) широко використовуються інформаційно-комунікаційні технології;
- В) здійснюється взаємодія учасників освітнього процесу, об'єднаних спільною навчальною метою;
- Г) збільшується пізнавальна самостійність учнів, мотивується потреба самовдосконалення та самореалізації;
- Г) здійснюється впровадження інноваційних засобів діагностики й контролю;
- Д) інше _____

5. Коли необхідно розпочинати використання інноваційних технологій на уроках:

- А) після самостійного вивчення;
- Б) при узгодженні з колегами;
- В) після узгодження з адміністрацією;
- Г) за підготовки на курсах підвищення кваліфікації за обраною технологією;
- Г) за умови джерела фінансування;
- Д) інше _____

6. Чого Ви очікуєте від суб'єктів освітнього процесу (себе, учнів) при застосуванні активних технологій:

- А) забезпечення результативності освітнього процесу;
- Б) особистого задоволення роботою;
- В) суспільного визнання;
- Г) більшої активності та самостійності учнів, створення разом із ними на кожному уроці спільного освітнього продукту;
- Г) формування конкурентоздатної, життєспроможної особистості;
- Д) інше _____

7. Що для Вас є перешкодою в розробці й застосуванні інтерактивних технологій:

- А) брак часу;
- Б) відсутність стимулювання в навчальному закладі, методичної допомоги, підтримки в колективі;
- В) більша витрата часу для моделювання уроку, виготовлення дидактичного матеріалу;
- Г) відсутність необхідних теоретичних і практичних знань щодо застосування інноваційних технологій;

Г) відсутність курсів підвищення кваліфікації щодо засвоєння конкретних інноваційних технологій;

Д) інше _____

8. Визначте чинники й умови, що сприяють упровадженню інноваційних технологій на уроках:

А) робота методичного об'єднання;

Б) власна ініціатива й методична креативність педагога;

В) орієнтація всього педагогічного колективу на модернізацію освітнього процесу;

Г) курси підвищення кваліфікації з даної проблеми;

Г) вичерпна інформація про інноваційну педагогічну діяльність, ролі й напрямки діяльності педагога та учнів за використання технологій тощо;

Д) інше _____

9. Якими критеріями Ви оперуєте, вибираючи ту чи іншу активну технологію:

А) суб'єктний досвід учнів;

Б) мета, завдання уроку;

В) ступінь складності навчального матеріалу;

Г) ступінь новизни навчального матеріалу;

Г) забезпечення диференціації та індивідуалізації навчання;

Д) інше _____

10. Які інноваційні освітні технології Ви найчастіше використовуєте в освітньому процесі (позначте +):

№ з/п	Інноваційна освітня технологія	НІКОЛИ	РІДКО	ІНОДІ	ЧАСТО	ЗАВЖДИ	МОЖУ ПОДІЛИТИСЯ ДОСВІДОМ
А)	кооперативне навчання						
Б)	інтерактивне навчання						
В)	алгоритмізоване навчання						
Г)	особистісно-зорієнтоване навчання						
Г)	розвивальне навчання						
Д)	технології навчання як дослідження						
Е)	критичне мислення						
Є)	модульне навчання						
Ж)	інша освітня технологія:						
Загальні висновки, пропозиції, рекомендації							

Анкета для самооцінки готовності педагога до переходу на викладання за активними технологіями

Оцінна шкала професійних знань, умінь, настанов педагога, необхідних для роботи за активними (інтерактивними, кооперативними, груповими, методами критичного мислення тощо) технологіями:

«1» – не маю уявлення про ці знання і вміння;

«2» – маю лише певні, несистемні уявлення про знання і вміння;

«3» – моїх знань недостатньо для успішного впровадження інноваційної технології;

«4» – маю знання, уміння, навички, яких, напевно, буде досить для успішного впровадження нової активної технології;

«5» – маю вичерпні знання, уміння, навички, достатні для успішного впровадження активних освітніх технологій.

Перелік професійних знань, умінь і настанов педагога Нової української школи	Оцінна шкала				
	«1»	«2»	«3»	«4»	«5»
1	2	3	4	5	6
ЗНАННЯ:					
проблем, які можуть бути вирішені за інтерактивною технологією					
результатів, які можуть отримані після застосування інтерактивних технологій					
сутності активної технології					
методів і прийомів, які використовуються для реалізації технології					
методів навчальної роботи учнів					
етапів освоєння нової технології					
УМІННЯ РОЗРОБЛЯТИ ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:					
модифікований варіант навчальної програми: ☐ розвивальної спрямованості; ☐ спрямованості, що соціалізує; ☐ для кооперативної системи навчання; ☐ для навчання з використанням проектних технологій; ☐ для інших технологій					
календарно-тематичне планування					
поурочне планування					
плани уроків різних типів, передбачених технологією					
навчальні модулі					
наочні матеріали для самостійної роботи учнів					
Індивідуальні диференційовані завдання для учнів					
завдання для гомогенних і гетерогенних навчальних груп					
систему диференційованих самостійних вправ для засвоєння учнями навчального матеріалу					
тексти завдань для поточного й підсумкового контрольного оцінювання					
критерії оцінки навчальної діяльності учнів					

тестові завдання					
завдання із використанням інформаційно-комунікаційних технологій					
УМІННЯ ВИРІШУВАТИ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:					
застосовувати необхідні прийоми і методи					
аналізувати урок із використанням активних технологій, виявляти перспективи й недоліки					
навчати учнів новим прийомам діяльності за активною технологією					
створювати фасилітативний формат навчальної діяльності					
оцінювати результативність використання активних технологій за допомогою методів педагогічної діагностики					
НАСТАНОВИ ДО:					
інноваційної культури, нешаблонності мислення					
Креативності					
володіння компонентами інноваційної компетентності, аналізу й рефлексії					
самовдосконалення, постійного професійно-особистісного розвитку, освіти впродовж усього життя					
критичного мислення					
Ініціативності					

8. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, проекти.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

9. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою за відповідними видами освітньої діяльності:

ВИДИ РОБІТ	МАКСИМАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ
Відвідування лекцій	20
Участь у практичних заняттях	35
ІНДЗ	15
Тестування за змістовими модулями 1 та 2	30
Екзамен	Сума балів за усіма видами робіт

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Самостійна робота з дисципліни полягає у виконанні здобувачами вищої освіти індивідуального науково-дослідного завдання і опрацювання тем винесених на самостійне вивчення. Результати опанування відповідним матеріалом перевіряються під час усного опитування, модульного (письмове завдання) і підсумкового (залік) контролю знань.

Розподіл годин самостійної роботи:

ВИД ДІЯЛЬНОСТІ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
Виконання ІНДЗ	18
Вивчення тем винесених на самостійне опрацювання	80
РАЗОМ:	98
ВСЬОГО ГОДИН ВИДІЛЕНИХ НА СР	102

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача вищої освіти науково-дослідного характеру, яке використовується при вивченні програмного матеріалу навчальної дисципліни і є її окремим заліковим модулем. ІНДЗ сприяє поглибленому вивченню магістрантом теоретичного та практичного матеріалу, формуванню вмінь використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. ІНДЗ передбачає підготовку презентації на одну з тем за вибором магістранта.

10. Методичне забезпечення

Наочний супровід матеріалу лекцій у вигляді презентацій.

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт за навчальною дисципліною (електронне видання, що знаходиться в репозитарії).

Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною (електронне видання, що знаходиться в репозитарії).

11. Рекомендована література

Основна література:

1. Квас О. Дитиноцентризм у науках про виховання: історичний аспект: монографія / Олена Валеріївна Квас. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2020. 300с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
3. Кремень В.Г. Про «Дитиноцентризм», або Чому освіта України потребує структурних змін / В. Кремень. *Щоденна всеукраїнська газета «День»*. № 210(3130). 19 листопада, 2020. С. 1–6.
4. Курикулум підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Педагогічна освіта: зб. робочих навчальних програм: авторський колектив /

загальна ред. Т.М. Сорочан; наукова ред., упорядкування В.В. Сидоренко, М.І. Скрипник. К.: ЦППО, 2017. 447 с.

5. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. К., 2017. 128

6. Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів (About important in methodological activities: expert opinions and advice) : навч.-метод. посіб.: авторський колектив / за наук. ред. проф. Т.М. Сорочан; загальна ред., упорядкування В.В. Сидоренко, М.І. Скрипник. К.: Агроосвіта, 2017. 950 с.

7. Сидоренко В.В. Керівник Нової української школи: уміння вчитися як головна компетентність. В. Сидоренко, О. Нежинська, Т. Кравчинська. *Управління освітою*. № 9 (417). вересень. 2019. С. 22-39

8. Сидоренко В.В. Ключові компетентності керівника Нової української школи: компетентність щодо самовдосконалення, уміння вчитися. В. Сидоренко, О. Нежинська, Т. Кравчинська. *Методист*. №12 (84). грудень. 2018 . С.4-24.

9. Сидоренко В.В. *Концепція маркетингу освітніх послуг для професійного розвитку фахівців нової української школи / матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (15-22 травня 2017 року) КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти». Електронний збірник наукових праць. Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Випуск №2(28). 2017. Режим доступу: http://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/el_gurnal.html.*

10. Сидоренко В.В. Концепти Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. *Методист*. 2018. №5 (77). травень. С.4-21. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710778/>

11. Сидоренко В.В. Концептуальні засади Нової української школи: ціннісно-світоглядний аспект. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ої Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. У 2-х частинах: Ч. 1.* / наукова редакція, упорядкування: В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2018. 282 с. С.122 -129. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710777/>

12. Сидоренко В.В. Концептуальні засади Нової української школи: ціннісно-світоглядний аспект. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ої Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. У 2-х частинах: Ч. 1.* / наукова редакція, упорядкування: В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2018. 282 с. С.122 -129. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710777/>

13. Сидоренко В.В. Професійний розвиток педагога в суспільстві, яке навчається. *Післядипломна освіта в Україні*. № 1. 2018. С. 76-83.

14. Сидоренко В.В. Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти. *Методист*. № 26(78). червень. 2018. С. 17-23.

15. Сидоренко В.В. Професійний розвиток педагога Нової української школи: виклики, проблеми, перспективи: передмова / Сидоренко Вікторія / Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: збірник спецкурсів: авторський колектив / загальна ред. проф. Т. М. Сорочан; наукова ред., упорядкування В.В.Сидоренко, Я.Л.Швень. К.: Агроосвіта, 2018. С. 12-17.

16. Сидоренко В. В. Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: пояснювальна записка / В. В. Сидоренко. *Методист*. № 6 (78). червень. 2018. С. 17-23.

17. Сидоренко В.В. Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: електронний збірник спецкурсів: авторський колектив / загальна ред. проф. Т. М. Сорочан; наукова редакція, упорядкування: В. В. Сидоренко. К.: ЦППО, 2018. 320 с. Авторське право 82423 від 23.10.2018.

18. Сидоренко В.В. Професійний розвиток фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти: ключові компетентності і ресурси: електронний курс. Київ: ДУ «НМЦ «Агроосвіта», 2020. 130 с. (нагороджено Золотою медаллю XI Міжнародної спеціалізованої виставки: «Сучасні заклади освіти – 2020» у номінації «Упровадження інформаційно – цифрових систем і технологій у навчальній, дослідницькій та інноваційній діяльності закладів освіти»). Авторське право 97142 від 15.04.2020.

19. Сидоренко В.В. Реформування системи підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» / Керівник нової української школи : світоглядно-професійні орієнтири : зб. наук. пр. / В.П. Андрущенко (голова), В.П. Бех (заст. голови), О.В. Алейнікова та ін. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 148-153.

20. Сидоренко В.В. Розвиток професійно-педагогічної мобільності фахівців у стратегемах Концепції нової української школи / Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: зб. матеріалів II Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф. Київ, 26 квітня 2017 р. / за заг. ред. В.В. Олійника. К.: УМО НАПН України, 2017.

21. Сидоренко В.В. Чек-лист розвитку ключових компетентностей педагога Нової української школи. Всеукраїнський освітній коворкінг з онлайн-трансляцією «Чек-лист ключових компетентностей педагога Нової української школи для формальної і неформальної освіти» (09 квітня 2019 року). Київ. Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1568/>

22. Сидоренко В.В. Чек-лист розвитку ключових компетентностей педагога Нової української школи: експлікація понять. Всеукраїнський освітній коворкінг з онлайн-трансляцією «Чек-лист ключових

компетентностей педагога Нової української школи для формальної і неформальної освіти» (09 квітня 2019 року). Київ, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710363/>

23. Сидоренко В.В. Формування Homo legens в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» / матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти» (24 травня 2019 р.). Київ, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710285/>.

Додаткова література:

1. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Перекл. з акта. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
2. Джон Медіна. Правила розвитку мозку дитини. К.: Наш Формат, 2015. 376 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук. України ; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юнікор Інтер, 2021. 1040 с.
4. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови / А. О. Івченко. Харків: Фоліо, 2006. 540 с.
5. Кононко О. Л. Збережемо простір дитинства / О. Л. Кононко. Дошкільне виховання. 2004. №1. С. 6-7.
6. Лупаренко С. Є. Проблема дитинства у вітчизняній педагогічній думці ХХ століття : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01. заг. пед. та іст. пед. / С. Є. Лупаренко ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків : [б. в.], 2016. 40 с.
7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
8. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» Розпорядження Кабміну від 13 грудня 2017 р. № 903-р Київ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-%D1%80#Text>
9. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року Розпорядження Кабміну від 14 грудня 2016 р. № 988-р. Київ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
10. Peters, R. S. Review of C. R. Rogers, Freedom to Learn. Interchange, 1970, 127
11. Rogers C.R. Personal communications with Jerome Freiberg. New York State Univesity College, 1966. 120 p.
12. Rogers C.R. A Way of Being. Boston: Houghton Mifflin, 1995. 380p.
13. Rogers C.R. On Becoming a Person. Boston: Houghton Mifflin, 1995. 400 p.

Інтернет-ресурси:

1. Аналітичний звіт про віртуальний круглий стіл «Індивідуальна освітня траєкторія учня: принципи побудови, методи і форми реалізації». Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1080-analitichnij-zvit-pro-virtualnij-kruglij-stil-individualna-osvitnya-traektoriya-uchnya-print>
2. Безпекові виміри освітньої політики: світовий досвід і українські реалії: Аналітична доповідь. К., 2017. 67 с.: Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Osvita_Bezpeka-40c41.pdf
3. Богуш Алла. Взаємозалежність свободи і відповідальності: погляд В. О. Сухомлинського / Алла Богуш. Режим доступу: file:///C:/Users/Cheef/Downloads/rsh_2013_8-9_6.pdf.
4. Довіра, свобода, підтримка. Чого очікують від нас учителі. Режим доступу: <https://dt.ua/EDUCATION/dovira-svoboda-pidtrimka-chogo-ochikuyut-vid-nas-uchiteli-255529.html>
5. Дучимінська Т.І. Психологічні особливості подолання особистісної безпорадності в навчальній діяльності студентів / Т.І.Дучимінська: дис.... канд. псих. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Луцьк, 2013. 286 с. Режим доступу: <http://theses.oa.edu.ua/DATA/43/%D0>
6. Караман О.Л. Соціально-педагогічні умови захисту дитинства в діяльності загальноосвітньої школи / О.Л.Караман: Автореф. дис. канд. пед. наук-Луганськ:[Б.в.], 2002.
7. Подоляк М. В. Феномен дитинства у педагогічній концепції Степана Балея /М.В.Подоляк: Автореф. дис. на здобут. наук.о ступ. кандид. педагог. н.: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Дрогобич, 2017. Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/wp-content/uploads/2015/09/aref-podoljak.pdf>
8. Фоменко Н. А., Скрипник М. І. Правова педагогіка: Навчальний посібник / Надія Андріївна Фоменко; Марина Іванівна Скрипник; Київський університет туризму, економіки і права. К., 2014. 270 с. Режим доступу: http://pidruchniki.com/78528/pedagogika/peredmova_pravova_pedagogika, зокрема: Розділ Превентивна педагогіка. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/78540/pedagogika/preventivna_pedagogika
9. Школа знань чи школа цінностей. Лілія Гриневич та Любомир Гузар про майбутнє української освіти. Режим доступу: https://espresso.tv/article/2016/12/18/knyazhyckyy_gynevych_guzar